

Ütopyadan Distopyaya: Terör Örgütünde Kadın Olmak

Ütopyadan Distopyaya: Terör Örgütünde Kadın Olmak^[1]

Görkem Çalışkan

Hatice Varol

Giriş

Kadın teröristler son yıllarda birçok araştırmacının yöneldiği bir araştırma alanı olmuştur. Modern terörizmin başlangıcından bu yana kadınlar, terörizm sahnesinde yer almakla birlikte son yıllarda daha göze çarpar hâle gelmişlerdir. Kadın teröristler gerek sol gerek dini motivasyonlu terör örgütlerinde, örgütün her kademesinde aktif rol oynayan bireylerdir. Kadınların radikalleşme süreçleri ve nedenleri erkek bireylerden farklılıklar gösterebilmektedir. Bu makalede; PKK terör örgütünün Suriye uzantısı olan YPG ve DEAŞ terör örgütlerinde kadınlar nasıl radikalleşmiş, örgütler hang radikalleşime yöntemlerine başvurmuş ve kadınların örgütlerdeki konumları nelerdir gibi sorulara cevap verilmeyle çalışılmıştır.

Radikal Dini Terör Örgütleri

Radikal dini örgütlerin başlangıç noktası aslında insanlık tarihi kadar eskidir. Roma döneminde faaliyet gösteren Yahudi örgütlenmesi Zealotlardan Ermeni terör örgütlerine gelene dek, tarihin her aşamasında örgütler tarafından kullanılan din faktörüne sıklıkla rastlanır. Din, örgütlerin daha rahat bir şekilde şiddeti meşrulaştırmasını sağlayan bir etkidir.

Modern terörizme geldiğimizde ise Rapoport dini motifli örgütleri 1979 İran İslam Devrini ve Sovyetlerin Afganistan işgali sonrasında başlatır. Rapoport makalesinde bu dalgaın kalbine ise “İslam” dinini referans alan örgütleri yerleştirir. Bunun sebebi, dönemde hemen hemen her dini referans alan örgüt olmasına rağmen İslami referans alanlar sayıca fazladır (Rapoport, 2013).

İslami örgütlere gelindiğinde örgütte kadınların konumu aslında geri planda görülür. Bu geri plan tartışmalı bir konudur. İslam dininde kadınların ilk defa yer aldığı savaş Bedir Savaşı’dır. Ayrıca Sri Lanka’da faaliyetlerini yürüten Tamil Kaplanları terör örgütü de kadınları intihar bombacıları olarak tercih etmiştir. Bu örnekler oldukça azdır çünkü belli bir süreden sonra kadın figürü örgütlerde namus kavramı ile eşdeğer görülmüş ve kadınlara eylemci kadroda yer verilmeye özen gösterilmiştir (Sanchez, 2014, 8). Bir kadını örgütte eylemci kadroya almak o kadının ailesine hakaret olarak kabul edilmiştir. Fakat örgütlerde bu duruma aksi bazı faaliyetler gözlemlenmiştir. Örneğin Arap Yarımadası’ndaki El Kaide (AQAP) terör örgütü, kadınlar için 2011 yılında dijital medya aracılığı ile *Al-Shamikhah* adında kadınlara özel bir dergi çıkardı (Sanchez, 2014, s.14). El Kaide lideri Zevahiri’nin eşi kadınlar için çağrıda bulunarak cihat yolunda onlara da görevler düştüğünü belirtti ve cihat çağrısı yaptı.

Dini ve etnik motivasyonu bir arada taşıyan “Black Widows” (Kara Dullar) örgütü ise gibi Rusya’nın bölgede izlediği sert politikalar sonucu terörizme yönelen kadınlardan oluşmaktadır. Dünyaya kendilerini duyurdukları Dubrovka Tiyatrosu baskınında kara çarşafı ile görüldüklerinden kendilerine “Kara Dullar” denilmiştir (Toto, 2015, s. 24). Dul denmesinin sebebi ise onların radikalleşmesine de sebep olan eşlerini kaybetmiş olmalarından kaynaklanır. Eşlerinin yanında kardeşlerini, çocuklarını ve aile fertlerinin diğer üyelerini de kaybeden bu kadınlar terörizmin yolunu seçmişlerdir. Kara Dullar örgütünün en büyük iki eylemi Dubrovka Tiyatrosu baskını ve Beslan okul saldırısıdır. Ayrıca bu kadınlar birçok intihar saldırısının faili olmuşlardır. Speckhard ve Akhmedova’nın (2006:3) yaptığı araştırmaya göre Çeçenlerin 2000-2005 yılları arasında gerçekleştirdiği intihar bombalamalarında % 43’ünün kadın %57’sinin erkek olduğu saptanmış ve kadınların bu yolu seçmesinde başlıca sebepler yaşadıkları olayların travması, kaybettikleri aile üyelerinin intikamını ve cihat ideolojisi olduğu belirtilmiştir.

Tüm bu örnekler ışığında DEAŞ terör örgütü incelenecek olursa, burada durum biraz daha değişmektedir. DEAŞ kadınları radikalleştirerek örgütte aktif konumlarda kullanmaya çalışmıştır. Bunun temel nedeni DEAŞ’ın devlet olma iddiasından kaynaklanmaktadır. Bu iddia neticesinde DEAŞ kadınları kurdukları toplumdaki temel taş olarak konumlandırılmıştır (BBC News Türkçe, 2015). B yüzden kadınların radikalleşmesi için özel bir çaba göstermiştir.

DEAŞ’a kadınların katılımı önce bölge ülkelerinden daha sonra da Batılı devletlerden olmuştur. Bölge kadınlarının örgütle temas kurabilmesi için DEAŞ manifestolar yayımlanmış ve onlara “İslam bir ütopya” çizmiştir (Yılmaz, 2017, s.16-18). Bölgedeki kadınların katılımı ya bu ütopyada daha özgür bir yaşam amacıyla olmuş ya da Irak gibi güvenlik sorunu yaşanan bölgelerden daha güvenli gördükleri bölgelere geçme hevesi ile gerçekleşmiştir.

DEAŞ’a katılım gösteren bölge kadınları olmasının yanında araştırmacıların kafasını “batılı kadınlar neden DEAŞ’a katılıyor” sorusu meşgul etmektedir. Görece daha “medenî” olarak adlandırdıkları batıdan bir kadın neden daha “barbarca” tasvir edilen terör örgütüne gitmektedir? Bu aşamada değinilmesi gereken birkaç nokta vardır. Bunlardan ilki hikayelerdir. DEAŞ, kendi yarattığı kahramanlık ve romantik hikayeleri ile bölge hakkında mistik bir hava yaratmaya çalışmıştır. Bu durum Hristiyan kadınların da ilgisini çekmiştir (Yılmaz, 2017, s.33-35). ABD’li Hristiyan bir genç kız olan Karen, sosyal medyadan tanıştığı bir adamla sohbet ederek İslam dinini tercih ettiğini ve DEAŞ’ın ona “gerçek” ve “batıdan farklı” gözükmüş olduğunu söylemiştir (BBC News Türkçe, 2015). Karen gibi Hristiyan kadınların yanında batıda yaşayan Müslüman kadınlar da yoğun olarak bölgeye gelmiştir. Bölgeye gelmeyi genel olarak “hicret”le eş değer gören bu kadınlar, batılı toplumlarda yaşadıkları “görelî yoksunluk” durumlarını radikalleşme süreçlerinin sebebi olarak sıralamaktadırlar. Ayrıca Avrupa’da yükselen İslamofobi bu bireylerin radikalleşme sebepleri arasında sayılabilir.

Örgüt de radikalleştirme faaliyetlerine özel bir ilgi göstermektedir. Bu aşamada manifesto kullanmalarının yanında sosyal medya önemli bir yer tutmaktadır (Sanchez, 2014, s.8-12). Radikalleştirilen kadınlar, radikalleştirme faaliyetinde aktif olarak kullanılmışlardır. BBC’nin (2015) haberine göre her gün DEAŞ destekçisi atılan yüz bin tweetin neredeyse tamamı örgütteki kadınlar tarafından atılıyor.

DEAŞ'a kadınların temel görevleri örgütteki erkeklerle hayırlı eş olmak, örgüt lehine çocuklar yetiştirmek olsa da 2014 yılından itibaren ilk önce El Hansa Kadın Tuğayı'nda görev almaya başlayan kadınlar 2017 sonrası örgütün toprak kaybetmeye başlaması ile savaştan bireyler pozisyonunda da görülmüşlerdir. 2017'de örgütün değişikliğe gitmesi ve kadınların cihada katılmalarının artık zorunlu olması üzerine bir video yayımlandı (BBC News Türkçe, 2017). Videoda erkek teröristlerin yanında AK-47 silahı ile birlikte siyah çarşaf içinde bir kadın da bulunmaktaydı (Mironova, 2019). Yapılan çağrılar ve propaganda olarak yayımlanan videolar sonucunda DEAŞ'ın hâkimiyetindeki topraklara kadınların katılımında artışlar gözlemlenmiştir.

DEAŞ'ın elindeki bazı bölgeleri kaybetmesi ile birlikte DEAŞ'lı kadınlar hakkında farklı bir tablo çıkmaktadır. Bugün YPG terör örgütünün kontrolünde olan El Hol Kampı'nda DEAŞ'lı kadın bulunmaktadır. Kampların radikalleşme için uygun şartların sağladığı düşünüldüğünde bu kampların gelecek için tehdit unsuru oluşturduğu göz ardı edilmemelidir. Kampta çocukların da bulunması DEAŞ'ın tam da istediği şeydir. 2019 yılının Ekim ayında DEAŞ'lı kadınlar kamp içindeki İç Güvenlik Kuvvetleri ile çatışmışlar; hatta bir grup çocuk DEAŞ'ın bayrağını açmıştır (Dündar, 2015 s. 3).

Radikal Sol Terör Örgütleri

Radikal sol terör örgütlenmelerin kökeni, radikal dini örgütler kadar geriye gitmese de Fransız İhtilaline kadar dayandırmak mümkündür. Bu örgütleri etkileyen ve ortaya çıkmalarına sebep olan birçok faktör sıralamak mümkündür.

Radikal sol örgütlerin yoğun olarak görüldüğü dönem 1960-1980 arasıdır. Dönemin başlıca örgütleri arasında Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), Japon Kızıl Ordusu, Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF İtalyan Komünist Tuğayları'nı saymak mümkündür. Örgütlerin ortaya çıkmasındaki temel dinamik, 2.Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan dünyada bir üst nesli ve emperyalist devletleri kendilerine sorunlu bir sistem bırakmalarının suçlusu ilan etmeleridir. Ortaya çıkan dünyada yoksulluk, işsizlik, belirsizlik hâkimdir ve bunun suçlusu emperyalizme hizmet edenlerdir.

Çözümü olarak da siyasal şiddet tercih edilmiş ve eylemlilik kararı alınmıştır. Bu yapılar özellikle üniversitelerde başlayan radikalleşmelerin sonucudur. O yüzden örgüt üyelerinin eğitim seviyesi diğer örgütlerden farklılık gösterebilir. Örgütlerin temel söylemi eşitlik, emperyalizme karşı omuz omuz mücadele, kardeşlik, yoldaşlık vb. olduğu için bu örgütlerde hem kadınları hem de erkekleri örgütün her aşamasında görmek mümkündür. Örneğin FKÖ'nün eylemci kadrolarında, Japon Kızıl Ordusunun lider kadrosunda, RAF'ın kurucu liderlerinde kadınlar karşımıza çıkar.

Bu örgütler özelinde YPG/PKK'yı ele alacak olursak aslında örgütün diğer radikal sol örgütlerle örtüştüğü çok rahat gözlemlenir. YPG/PKK'da eş başkanlıklarla kadınlar lider kadroda kendilerine rahatlıkla yer bulabilirler. Ayrıca YPG'nin 3'te 1'ini kadınların oluşturduğu, kadınlara özel YPJ[2] yapılması olduğu bilinmektedir. Örgüt, içinde yer alan kadınlarla aslında bir PR çalışması ve algı yönetimi yapmaktadır. Özellikle DEAŞ'la girilen mücadeleler ve Ayn-el Arab kuşatması, örgütün batılı kadınları bölgeye çekmesinde kilit rol oynamıştır. Bu durumla alakalı kahramanlık hikâyeleri, abartılı anlatılar ve romantik betimlemeler özellikle yer vermişlerdir. Diren kod adlı örgüt üyesi kadın BBC'ye (2014) verdiği röportaj bu duruma örnek olarak gösterilebilir:

"DEAŞ kadın savaşçıları 'haram' olarak görüyor. Kadın savaşçıları onlar için korkutucu bir görüntü. Elinde silah olan bir kadın gördüklerinde o kadar korkuyorlar ki titremeye başlıyorlar. Kadını küçük bir nesne olarak görüyorlar. Fakat bizim bir kadının onları yüz erkeğine bedel."

YPG terör örgütü kadınları radikalleştirmek için DEAŞ'la giriştikleri mücadelenin yanında feminist söylemlere de çok fazla yer vermiştir. Bunu yapmak için Avrupa yapılması aktif bir propaganda faaliyetine girişmiştir. EUROPOL'tin (Avrupa Polis Teşkilatı, 2020) hazırladığı raporlara göre örgüt İngiltere, Hollanda, Norveç, İsveç, Danimarka, Avusturya, Belçika, Almanya ve Fransa da demekler ve vakıflara sahiptir. Buralarda düzenli olarak bölgeye katılımı öven faaliyetler yürütülmekte ve yapılan terör faaliyetleri meşru gösterilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca Belçika (2015) ve İsviçre'de (2017) örgütün eğitim kampları vardır. Örgüt Avrupa Parlamentosunda dahi aktif bir propaganda yürütmektedir.

YPG terör örgütünün internet sitelerinde yayımlanan videolarda özellikle kadın vurgusuna yer verilmektedir. Kadın terörist liderlerin hayat hikâyelerini, neden savaşmaya geldiklerini anlatan kahramanlık dolu hikâyelere yer verilmektedir. Kadın teröristlerin (özellikle Sakine Cansız ve Günaz Karataş) hayat hikâyelerini anlatarak örgüt içinde kadınlara ne kadar önem verildiği ve o kadınların ne kadar cesur olduğu imajı verilerek örgüt içinde kadınların moral seviyesini yüksek tutma çalışmaları yürütülmektedirler. YPJ'li kadınlar için "Her War: Women Vs. ISIS / Kadının Savaşı: Kadınlar DEAŞ'a Karşı" isimli belgesel yayımlanarak YPJ'li kadınların hayatı yaşamına değinilmiştir. Bu belgeselde katılım yaşının 16'ya kadar düştüğü ve katılım nedenleri arasında ülkesi, din özgürlüğü, eşit şartlar ve demokrasi gibi amaçlarla katıldıkları ifade edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 18).

Her fırsatta feministler, LGBT'li bireyler hakkında duyurular imajı çizilmeye çalışılmaktadır. Örneğin, Türkiye güvenlik güçlerine teslim olan ve 2008-2016 Irak, 2016-2020 yılları arasında Suriye'de bulunmuş olan bir kadın terörist kendinin özgürlük vaadiyle kandırıldığını ilk başlarda güven kazanmak amacıyla örgütte ona iyi davrandığını söylese de daha sonra örgütte cinsel istismara uğradığını ve buna maruz kalan tek kadının kendi olmadığını açıklamıştır (TRT Haber, 2020).

Tüm bu PR çalışmasının ve propaganda faaliyetlerinin ardında yeni atanan gencecik kadın öğretmenleri şehit eden, Bahadır bebekleri katleden, köylerde kadınlara tecavüz eden, küçük çocukları kaçıran zorla örgüt için çalıştıran bir örgütün varlığı olduğu gerçeği asla unutulmamalıdır.

SONUÇ

Kadınlar radikal sol ve radikal dini örgütlerde örgüt içi farklı roller üstlenmişlerdir. Radikal sol bir örgüt olan YPG terör örgütü kadınları örgüte almak için propaganda faaliyetlerinde eşitlik ve demokrasi vurgusunu kullanmış; kadınlar ise yine aynı sebeplerden örgüte katılım göstermişlerdir. DEAŞ terör örgütünde ise kadınlar, Avrupa nezdinde görelî yoksulluk kavramı çerçevesinde, İslamofobinin etkisiyle ve DEAŞ'ın onlara sunduğu ütopya hayalini kurarak hilafet topraklarında daha rahat yaşayacakları düşüncesine kapılıp bölgeye gelmişlerdir.

İki örgüt de sosyal medyayı kadınların radikalleşme sürecine etki edecek şekilde provokatif olarak kullanmaktadır. Kadınlar her iki örgütte aktif konumda olsalar da bu tüm kadınlar için geçerli olmamıştır. Hem YPJ hem DEAŞ'da kadınlar kendilerine sunulan o ütöpik hayata kavuşamamış; YPJ'de vurgulanan kadın özgürlüğünü kadınlara cinsel istismar izleniş; DEAŞ'da ise "hayırlı eş" sıfatı ile DEAŞ'lı teröristlerin eş ve çocuklarının anneleri görevlerini üstlenmişlerdir. Sonuç olarak örgütlerin vaad ettikleri ütopyaya inanarak katılım gösteren kadınlar, karşılığında yalnızca bir distopya bulmuşlardır.

Kaynakça

BBC News Türkçe. (2017, 10 Ocak). İŞİD: Kadınların silahlı cihada katılmaları zorunluluk oldu: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41528192>, Erişim Tarihi: 03.12.2020 adresinden alındı

European Union terrorism situation and trend report (TE-SAT) 2020. (n.d.). Europol. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>

BBC News Türkçe. İŞİD gelinlerinin gizli dünyası. (2015, June 15). https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/06/150625_isid_gelinler

BBC News Türkçe. (2014, September 14). İŞİD'e karşı savaşan Kürt kadınlar. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/09/140909_isid_kurt_ypg_kadin

İçişleri Bakanlığı. (2017, Şubat). PKK/KCK terör örgütünün çocukları ve kadınları istismarı: <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/lcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER/%C4%B0K/pkkkckcocukwebicin.pdf>, Erişim Tarihi: 05.12.2020 adresinden alındı

Dündar, S. (2019, 11 Ocak). ORSAM. Suriye'de El-Hol Kampı: Bir Radikalleşme Laboratuvarı mı?: <https://www.orsam.org.tr/tr/suriyede-el-hol-kampi-bir-radikalleşme-laboratuvari-mi/> Erişim Tarihi:03.12.2020 adresinden alındı

BBC News Türkçe. (2015, August 15). Kadınlar neden İŞİD'e katılıyor? https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150820_isid_

Mironova, V. (2019, Şubat 19). The New York Times. Is the Future of ISIS Female?: https://www.nytimes.com/2019/02/20/opinion/islamic-state-female-fighters.html?fbclid=IwAR044-R0IJXxRdypHO84iBroIAAixV6PjzaUZb-L_hyLbNjYzdHR4SfNM, Erişim Tarihi: 03.12.2020 adresinden alındı

Rapport, D. C. (2013). The four waves of modern terrorism. Routledge. ss. 63-82.

Sanchez, S. E. (2014). The internet and the radicalization of Muslim women. Western Political Science Association.

Speckhard, A., & Akhmedova, K. (2006). Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorist. Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorist, in Yoram Schweitzer ed. Female suicide Terrorist . Tel Aviv: Jaffe Center Publication.

Toto, C. (2015). Behind the Veil: a Study of Chechen Black Widows' Web. Elements, 24-31.

TRT Haber. (2020, Kasım 26). Teslim olan kadın terörist: Şiddet, taciz, tecavüz hepsini yaşadık: <https://www.trthaber.com/haber/gundem/teslim-olan-kadin-terorist-siddet-taciz-tecavuz-hepsini-yasadik-534221.html>, Erişim Tarihi 05.12.2020 adresinden alındı

Yılmaz, Z. (2017). Critique of iss' Women Policy. Turkish Journal of Middle Eastern Studies. 4(2), 13-40.

[1] Atf için: Çalışkan, G. ve Varol, H. (2020). Ütopyadan Distopyaya: Terör Örgütünde Kadın Olmak. Erişim adresi: <https://www.teram.org/icerik/utopyadan-distopyaya-teror-orgutunde-kadin-olmak-103>

[2] Detaylı okuma için bakınız, Yılmazlı, G. (2020). Bir Algı Aracı Olarak YPJ İlizyonu. <https://www.teram.org/icerik/bir-almi-araci-olarak-ypj-ilizyonu-84>

Görkem ÇALIŞKAN